*Strania istorie a comunismului românesc**

Miruna IACOB

Universitatea "Transilvania" din Braşov, Facultatea de Litere
"Transilvania" University of Braşov, Faculty of Letters
e-mail: miruna.iacob@gmail.com

„The strange history of Romanian communism"

The 27th anniversary of the fall of communism, the book of Lucian Boia, the History of Romanian Communism (and its unfortunate consequences), probes the particularities of the political spectrum of the communist period that have made, and still make, a unique presence in Romania The turn of the Eastern European countries marked by a totalitarian regime. Romania's singularity in Eastern Europe will be explained by the Romanian historian through the surprising evolution of a regime which, under the sign of anonymity at the moment of its establishment, the Romanian Communist Party having neither 1,000 members in 1944. An increase in popularity even during the transition period. Thus, the author explores the features of a seemingly social Stockholm syndrome and exemplifies in the course of time the forms by which „a society barely touched by the communist ideology has been deeply communicated, so far as it has been more difficult to break communism than any other."

Keywords: fall of communism, Eastern Europe, totalitarian regime, Stockholm syndrome

Apărută la 27 de ani de la căderea comunismului, cartea lui Lucian Boia, *Strania Istorie a comunismului românesc (*şi nefericitele ei consecinţe*)*, sondează particularităţi ale spectrului politic din perioada comunistă care au facut, şi în continuare fac, din România o prezenţă singulară în rândul ţărilor est-europene marcate de un regim totalitar. Singularitatea României în plan est-european va fi explicată de istoricul român prin prisma evoluţiei surprinzătoare a unui regim care, aflat mai degrabă sub semnul anonimatului în momentul instaurării – Partidul Comunist Român neavând nici 1000 de membri în 1944 – (p. 13), a cunoscut o creştere în popularitate chiar şi în perioada tranziţiei. Astfel, autorul explorează trăsăturile unui aparent sindrom Stockholm social şi exemplifică pe parcurs formele prin care „o societate abia atinsă de ideologia comunistă s-a comunizat în profunzime, până într-atât încât s-a despărţit mai greu de comunism ca oricare alta." (p. 7)

Interpretarea fenomenului comunist în România este expusă în 20 de capitole care dezvoltă succesiv atât aspecte axiologice raportate la începuturile totalitarismului odată cu instaurarea forţată a guvernului Petru Groza, cât şi legăturile statului român cu Biserca Ortodoxă sau fenomenul comunismului dinastic, un fenomen unic în Europa. Deşi toate ţările din fostul bloc comunist au în esenţă un numitor comun în programul socio-politic, originalitatea României constă în impactul social neaşteptat al acestui experiment finalizat cu o revoluţie virulentă care nu a echivalat însă cu o detaşare bruscă şi completă de comunism.

Încă din primele pagini, autorul cataloghează regimul comunist drept ilegal şi ilegitim prin prisma instaurării sale forţate în anul 1945, prin falsificarea alegerilor din 1946 în urma cărora a câştigat blocul partidelor democrate, terminând cu abdicarea forţată a Regelui, în decembrie 1947 – acţiuni in opoziţie cu prevederile legale. Aceste momente marchează începutul unei „religii politice" în cuvintele lui Tismăneanu, fundamentate pe principiul mistificării unei realităţi care, deşi a fost „despre oameni", nu a conferit niciun moment o viziune unitară asupra psihicului uman. Mai mult, contrar premiselor, România a ajuns o ţară mai sovietică decât Rusia, prin centralizare excesivă, plasându-se în contrast faţă de alte ţări precum Cehoslovacia sau Germania de Est al căror proces de co-

lectivizare a fost mai flexibil, sau față de Polonia și Ungaria care au beneficiat de un regim atentuat în această privință. (p. 58)

Dincolo de transformarea la față a României prin eradicarea vechilor valori concomitent cu eliminarea elitelor, Lucian Boia punctează și alte aspecte mai rar invocate de istorici sau specialiști atunci când articulează un discurs descriptiv și reprezentativ al acestui capitol din istoria țării. Deși îmbogățește cadrul general de prezentare cu izvoarele consacrate ale totalitarismului, în speță cu Manifestul lui Marx și ideea unei utopii nefuncționale bazate pe sisteme himerice de prescripție, autorul aduce în discuție și elementele de specificitate ale comunismului românesc, mai exact fenomenul comunismului dinastic, unic în Europa, în perioada dictaturii lui Nicolae Ceaușescu care, deși neînsoțit în multiplele demonstrații ale cultului de personaliatate, împărțea guvernarea cu membrii familiei sale, apropindu-se astfel ca metodă de varianta asiatică, nord-coreeană. (p. 115)

Un alt element particularizant, de asemenea mai puțin punctat, este și relația dintre Biserica Ortodoxă și conducerea statului, mai exact, acea „cooperare armonioasă" redată de autor și printr-o stenogramă preluată din Arhivele Naționale ale României. Dacă în studiul *The Other Europe*, politologul Jacques Rupnik aduce în discuție rolul important pe care l-a avut Biserica în restul țărilor europene, în Polonia sau Germania de Est, prin adăpostul oferit disidenților și atitudinea permisivă referitoare la desfășurarea diverselor activități culturale (p. 220) - această instituție reprezentând principalul opozant al regimului, Lucian Boia conturează imaginea tristului „spectacol de slugărnicie" (p. 213) al Bisericii Ortodoxe care, deși ar fi putut constitui o alternativă, un refugiu pentru cei asupriți în perioada ceaușistă, a ales să se poziționeze de partea conducerii, în mod paradoxal fiind martora uneia dintre cele mai prolifice perioade de demolare a lăcașelor de cult.

Publicarea acestei cărți, *Strania istorie a comunismului românesc*, în 2016 are loc într-un moment important sociologic vorbind, întrucât cei 27 de ani după căderea regimului înregistrează diverse reverberații ale vechiului regim, iar meritul acestei cărți este pe de o parte, de a contura o specificitate a comunismului românesc fundamentat pe ideea paradoxului – ca dovadă este și titlul - o parafrază după *Straniul caz al doctorului Jekyll si a domnului Hyde* de Robert Louis Stevenson care sugerează o coabitare tulburătoare a contrariilor, iar pe de altă parte, de a atrage atenția asupra consecințelor unei realități deformate sistematic și a felului în care se transmit aceste moșteniri politice, sociale și de mentalitate în discursul politic actual.

* Lucian Boia, *Strania Istorie a comunismului românesc (*și nefericitele ei consecințe*),* Humanitas, 2016.

ACKNOWLEDGEMENT*:*

Acest studiu este realizat în cadrul proiectului PN-II-RU-TE-2014-4-0240, finanțat de UEFISCDI 2015-2017, contract de finanțare nr 198/01.10.2015.

